עין משפט נר מצוה

יט א ב מיי' פ"ו מהל' פסה"מ הל"ב ופ"ג מהל' איסורי מזבח הלכה ב: ג מיי' פ"א מהל' פרה הל' יא ופ"י שם הלכה ז:

תורה אור השלם

1. צו את אהרן ואת בניו לאמר זאת תורת העלה הוא העלה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר ואש המזבח תוקד בו: ויקרא ו, ב

מוסף רש"י

נוסחאות רש"י כת"י

מסורת הש"ס

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ושניסמית כו' ולא לבני נח. עיין חולין דף כג ע"א תד"ה תמות:

שינויי נוסחאות

שיטה מקובצת

ᵃתורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן שיבשה גפה שניסמית עינה ושנקטעה רגלה מטמא בבית הבליעה ᵇזה הכלל ᵃᵃכל שפסולו בקודש אינו מטמא בבית הבליעה לא היה פסולו בקודש מטמא בבית הבליעה: **גמ'** אמר רב שמאל ולילה אין מטמאין בבית הבליעה זר וסכין מטמאין בבית הבליעה מאי שנא ᶜשמאל דאית ליה הכשירה ביוה"כ ולילה אית ליה הכשירה באיברים ופדרים זר נמי אית ליה הכשירה בשחיטה ᵍשחיטה לאו עבודה היא ולא ᵈוהא"ר ᵃ זירא ᵉשחיטת פרה בזר פסולה ᶠומחוי רב עלה אלעזר וחוקה שאני פרה ᵍדקדשי בדק הבית היא ולא כל דכן הוא קדשי בדק הבית ᵇ בעו כהונה קדשי מזבח מיבעיא אמר רב שישא בריה דרב אידי מידי דהוה אמראות נגעים דלאו עבודה היא ובעיא כהונה ונילף מבמה מבמה ᵍ לא יליף ולא והתניא ᵐמנין ליוצא שאם עלה לא ירד שהרי יוצא כשר בבמה תנא ᵏזאת תורת העולה ᵈ סמיך ליה ורבי יוחנן אמר זר אין מטמא אבית הבליעה סכין מטמא אבית הבליעה תנן כל הפסולין שמלקו מליקתן פסולה ᵉ בשלמא לר' יוחנן כל לאיתויי זר אלא לרב כל לאיתויי מאי לאו ᶻ לאיתויי שמאל ולילה בהדיא קתני תני והדר מפרש תא שמע זה הכלל כל שהיה פסולו בקודש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה בשלמא לרבי יוחנן כל לאיתויי זר אלא לרב לאיתויי מאי

ושניסמית עינה. היינו שנקטעה דממוסר אבר וממעטינן לה בפ"ק דקידושין (דף כד:) מדכתיב מן העוף ולא כל העוף פרט לשיבש גפה ולא כמו שפירש בקונטרס משום הקריבהו נא לפחתך וא"ת ל"ל קרא לממוסר אבר הא אפילו לבני נח אסור כדדרשינן לקמן פ' בתרא (דף קטו.) ופ"ק דע"ז (דף ה:) הבא ᶻ בהמה שחיין לאשי איברים שלה וי"ל דאי לאו דכתיב קרא בישראל הוה מוקמינן קרא דבני נח לישראל ᵖ ולא לבני נח כדאמר בפ' ד' מיתות (סנהדרין דף נט.) כל מצוה שנאמרה לבני נח ולא נשנית בסיני לישראל נאמרה ולא לבני נח א"נ הוה אמינא דכיון דאישתרי בעל מום בעופות לישראל טפי מבהמה אישתרי אפי' ממוסר אבר ᵃᵃ א"נ הוה מוקמינן מכל הסי דכתיב בבני נח דלוקא ᵃᵇ בהמה שמלינו שנאסר בה מום לישראל ᵗ:

אמר רב שמאל ולילה כו'. כולה הך סוגיא כר"ש כדפרישית במתני' ושמאל ולילה דאין מטמאין דאם עלו לא ירדו וזר וסכין דמטמאין (ירדו) ᵃᶜ לר"ש דכיון דאירע פסול [קודם שחיטה] ᵈ כמו דחנקינן דמי ᵒ וירדו דאין פסולן בקודש שלא נתקדש בכלי וכל שפסולו בקודש דלא ירד היינו שאירע פסול משנשחט ונתקדש בקדושת כלי ולא כמו שפי' בקונטרס לקמן בפ' המזבח מקדש (דף פד.) אין פסולו בקודש שאירע פסול קודם ביאתו לעזרה כגון רובע ונרבע דנרבע בעזרה מאי איכא למימר ועוד דשחיטת דרוס ר"ל במעילה (דף ג:) דתרד לר"ש ולאו דוקא ᵃᵈ ר"ש רובע ונרבע דה"ה זר במליקה ובקמילה תרד דעל כרחיך ᵃᵉ למאי דבעי למימר רבה דשחיטת דרוס תרד לר"ש ושמאל ולילה דאין מטמאין בבית הבליעה ואם עלו לא ירדו טעמא בכל מקום כדמפרש הכא שמאל דאית ליה הכשר' ביום הכפורים ולילה לאיברים ופדרים ורבי יהודה ממעט ᵃᶠ לילה אע"ג דאית ליה הכשר' ושמאל ᵃᵍ נמי ה"ל ᵃʰ הכשר' וממעט דאין לומר דלא ממעט אלא ג' דברים משום דתלתא מיעוטי כתיבי דהא מלקה זר ובעל מום תרד לר' יהודה וכן שחיטת דרוס וא"ת ומה בין שחיטת דרוס לרבי יהודה לפסח ומתלת שלא לשמו דרוס ᵇ נמי כשר בשאר קדשים וי"ל דדרוס דמי לנשחט בחוץ דתרוייהו פסולי מקום ומהאי טעמא היה רוצה לומר רבה לר"ש דתרד וא"ת דהכא משמע דלרב לא הוי פסול זר כפסול שמאל ᵇᵃ ובפ"ק דמנחות (דף ו:) משוה להו לענין אם קמץ יחזיר וי"ל דהתם אין תלוי בהכשר דהא מכשר ר' יהודה בן בתירא בכל הפסולין כולן. הגה"ה נ"ל פירוש דכל שפסולו בקודש היינו כל שפסולו כשר בעלמא בקודש דהא לשון זה תנן לקמן בפ' המזבח מקדש (דף פד.) גבי אם עלו לא ירדו והתם נמי מפרש לכל אותם שלא ירדו היכן כשרים בעלמא ולעיל פ"ה (דף נא.) מפרש ᵇᵇ להו לן בדם כשר שהרי לן כשר באימורים וכן כולהו ובשמעתא ᵇᶜ נמי מפרש מ"ש שמאל דאינו מטמא דאית ליה הכשיר' ביוה"כ ולילה באיברים ופדרים וזר וסכין מטמאין דלית להו הכשיר' בעלמא ור' יוחנן דאמר מליקת זר אין מטמאה משום דאית ליה הכשירא או בשחיטה או בבמה וכן בהמה בעלת מום דלא תרד לר"ע כדוקין שבעין הואיל וכשר בעופות ולרבנן נמי אי משכחת ליה בבהמה הכשירא לא תרד ולרבי שמעון נמי בעי הכשירא בעלמא דהיינו פסולו בקודש והכי תנן גבי אתנן וכלאים ירדו דלית להו הכשירא בעלמא והא דר' יהודה בעלמו אומר מפני מה לן בדם כשר שכשר באימורין [ולן] באימורין [שכשר] בבשר לאורויי דשאר עבודות ילפינן מלכתחילה ᵇᵈ או מבמה אבל עבודות דם לא ולהכי קאמר ירדו בג' דמכשירן ר"ש דלאו חושש ᵇᵉ כיון דמשכח הכשירא בשום מקום אבל עבודות דם שפיר יליף ר' יהודה מעבודות דם אפי' מהכשירן ולהכי שלמעלה שלמטה ᵇᶠ שנפנים שנחון לא ירד וטריפה ירד ᵇᵍ אפי' לר"ש אפי' לר"ע דיליף בהמה מעוף אע"ג דאשכחן הכשירא בעוף טריפה במליקה אם מתרץ התם מלוותו בכך הא ילפינן שמאל לא ירד מהכשר דיוה"כ י"ל דתרתי לא ילפי בהמה מעוף וגם שלא בהכשרו ממלוותו בכך אי נמי לא ילפינן פסול של קודם שחיטה כגון טריפה ממליקה שאינו דוגמתו לא ᵇʰ אירע קודם שחיטה וכמדומה לי שכן פירש לנו רבינו הקדוש נ"ע ולא כמו ᵇᵗ שבפנים וא"כ אין מטמאין בגדים אבית הבליעה וגם אם עלו לא ירדו הא ᶜ בהא תליא דהא ליתא דכל שפסולו בקודש גבי תרווייהו תנן לה ובריש מעילה (דף ג.) נמי מדמה להו לתרווייהו ושחיטת עוף קדשים בפנים דאמרינן בסמוך אין מטמאין אע"ג דתרד כדמוכח בפרק השוחט והמעלה (לקמן דף קיח.) דפטר ליה אם העלהו אחרי כן בחוץ ואם לא ירדו בפנים היה חייב בחוץ כדאיתא בפ"ב ᵗ התם ᶜᵃ איכא קרא בסמוך למימר אין מטמאין והא דאמרינן בשחיטת דרוס דירדו לרבי יהודה פ"ק דמעילה (דף ג:) אע"ג דאית ליה הכשירא דקדשים קלים ודמים שלמטה למעלה לא ירד אף לר' יהודה מ"מ כיון דשחיטתן חוץ למקומן חשיבי כשוחט חוץ והוו כמאן דחנקינהו דמי ומליקת פסול דקאמר בסמוך אין מטמאה אין ᶜᵇ נ"ל כפירש"י שפירש בעל מום שכשר לעבודה ואפילו בבמה כדאשכחן ᶜᶜ (למוכח) לעיל ריש פ"ב (דף טו.) דפריך מה להנך השוה שכהן שכן לא הותרו בבמה אבל מליקת פסול היינו או אונן או טמא או פסול אחר דאישתרי בעלמא ונספך דמה מן הגולה דלא ירדו משום דככר נעשית כל השחיטה כהונה. ברו"ך: **דאית** ליה הכשירה ביוה"כ. הוה מצי למימר בהולכת אברים אלא כיון דמשכח יוה"כ בעבודה דמעכב כפרה נקטיה: **שחיטה** לאו עבודה היא. פירשתי לעיל בסוף פ"ק (דף יד:)ᵖ:

ונילף מבמה. פי' כיון דמכשרת לילה אע"ג דאין פסולו בקודש משום דאית ליה הכשירה א"כ זר נמי כיון דאית ליה הכשירה ᶜᵈ והוה מצי לשנויי דלאתיא כמ"ד (לקמן דף קטו.) דאין מנחה ועופות בבמה וברייתא דתניא לקמיה כרבי יוחנן לא קשיא לדידיה דאתיא כמ"ד דיש מנחה ושמא משמע ליה דלאי ילפא מבמה ילפינן אפי' מנחה ועופות כיון דאיכא הכשירא מיהא לזר: **ובי** תימא מבמה לא יליף והתניא מנין ליוצא כו'. אע"ג דהך ברייתא כר' יהודה כפ' המזבח מקדש (לקמן דף פד:) מ"מ כיון דר' יהודה למחמיר יליף מבמה כל שכן ר"ש ומשני דלולא תורת העולה סמיך למרבינן כל דבר שיש לו הכשר אע"ג דלית ליה הכשר אלא בבמה מיהו עבודת הדם לא יליף ר' יהודה ᶜᵉ דהא ממעט נשחטה בלילה ויצא דמה וכן שחיטת דרוס: **אלא** לרב לאתויי מאי. ולילה למימר לאתויי חוץ לזמנו וחוץ למקומו ושלא לשמו דלא תני במתניתין דהא מקל ומומר אתו דמליקה לילה לרבי יהודה תרד אינה מטמאה כל שכן הנך דלא תרד לר' יהודה דלא מטמו:

רש"י

תורין שלא הגיע זמנן ובני יונה שעבר זמנן. אין לאוין לקרבן והוו להו כמליקת חולין דתניא בהכל שוחטין (חולין דף כב.) תורין גדולים ולא קטנים בני יונה קטנים ולא גדולים דלא אישתמיט קרא וכתב ᶻ מן היונה ומן בני התורים ואימתי תורין כשירין משיזהיבו ואימתי בני יונה פסולין משילהיבו טולה מוזהבת שסביב הצואר: **שנסמית עינה.** דה"ל מחוסר אבר ᵃ והקריבהו נא לפחתך וכי אמרינן ᵇ אין תמות וזכרות בעופות לענין דוקין שבעין הוא דקאמרינן ᶜ: **שפסולו בקדש.** שבאה לעזרה בהכשרה ונפסלה: **גמ' שמאל ולילה.** מלק בשמאל או בלילה: **זר.** והוא הדין לאונן וערל וכל הפסולין ᵈ: **ביום הכפורים.** ᵉ נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו ולילה נמי ᵇᵃ מאי שנא דאשכחן ליה הכשירה לכתחילה באיברים ופדרים: **אלעזר.** כתיב ᶠ בשחיטתה וכתיב חוקה לעכב: **דקדשי בדק הבית היא.** ועל כרחך אין עבודות שלה חשובות עבודה: **ונילף מבמה.** שהזר כשר בה למלוק עופות לכתחילה דאין כיהון בבמה כדתנן בפ' בתרא (לקמן דף קיג.) וכיון דאשכחן ליה הכשירה לכתחילה בעלמא יטהר כאן מידי נבילה: **מבמה לא ילפינן.** במקדש דבמה כחול היא לגבי מקדש: **ורבי יוחנן אמר מלק זר אינו מטמא בבית הבליעה.** דילפינן מבמה: **סכין מטמא.** דלא מליקה ולא שחיטה היא ודכוותה לא אשכחן הכשירה: ᵍ **לאיתויי שחיטת קדשים בפנים.** דלא מטמיא דבמתני' לא תנן לה: **כללא דסיפא לאיתויי מליקת חולין בחוץ.** דמטמיא דלא